

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1918 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden dels ock i anledning därav väckta motioner.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Knut Larsson, Rogberg, greve Spens, Dahl, Lars Olsson, Permansson, Klefbeck, Lagerkvist, Pettersson i Bjälbo, Lindqvist i Kosta, Ernst Lindley, Karlsson i Fjäl, Helger, Johansson i Trollhättan och Andersson i Knäppinge.

Genom en den 22 februari 1918 dagtecknad proposition, nr 99, vilken blivit hänvisad till lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehaft följande i anledning därav väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 139 av herrar *Ollas Ericsson, Ivan Svensson, Gustafsson, Jespersson, Jönsson, Carlsson, Ernst Lindblad* och *Permansson* samt

nr 141 av herrar *von Essen, Ingeström* och *Lars Olsson*; samt

inom andra kammaren:

nr 319 av herrar *Nilsson* i Vibberbo, *Ericson* i Obergå, *Olsson* i Norrhyttan, *Ryberg, Johanson* i Hallagården, *Månsson* i Backa och *Svedberg,*

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 28 häft. (Nr 36.)

nr 324 av herrar *Olsson* i Broberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Magnusson* i Skövde, *Olsson* i Berg, *Magnusson* i Tumhult, *Nilsson* i Landeryd, *Svensson* i Långelanda, *Öberg*, *Jonsson* i Hökhult, *Berg* i Staby, *Jönsson* i Boa, *Norman*, *Elisson*, *Jönsson* i Slätåker, *Erlansson*, *Henrikson*, *Johansson* i Huskvarna, *Persson* i Fritorp, *Lidström* och *Räf*,

nr 326 av herrar *Andersson* i Knäppinge, *Carlsson* i Solberga, *Svensson* i Betingetorp, *Bergström* i Högsön, *Lindmark*, *Kahlström*, *Svensson* i Kompersmåla, *Welin*, *Hedin*, *Lithander*, *Gustafsson* i Örebro och *Isaksson*,

nr 329 av herr *Magnusson* i Skövde, och

nr 330 av herrar *Osberg*, *Olsson* i Ramsta, *Carlström*, *Pehrsson* i Bramstorp, *Jeppsson* och *von Sneidern*.

Beträffande grunderna för ifrågavarande lagförslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till den kungl. propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag.

Herr
Anderssons
i *Knäppinge*
m. fl. motion.

Herrar *Andersson* i Knäppinge och medmotionärer hava i sin motion hemställt, att riksdagen ville, med avslag å kungl. propositionen nr 99, i stället antaga den av 1915 års riksdag antagna lag om förfogande över vissa varor vid krig eller krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, att gälla från och med den 1 april 1918 till och med den 30 april 1919. Till stöd härför anföres huvudsakligen, att det icke vore att förvåna sig över, om intresset och initiativkraften på sina håll, tack vare skedda inskränkningar i jordbrukarnas självbestämmanderätt, avtoge. Den allmänna uppgiften och önskan att öka produktionen, som gjorde sig gällande, skulle bättre befordras, om staten ville återföra bonden till större frihet; därigenom höjdes ansvarskänslan och strävan i dessa kristider att till folknäringens tryggande höja jordens avkastning.

Herrar
Ollas Ericsson
m. fl.
och *Olssons*
i *Broberg*
m. fl.
motioner.

Herrar *Ollas Ericsson* m. fl. och *Olsson* i Broberg m. fl. hava i sina likalydande motioner hemställt, att riksdagen, med avslag å kungl. propositionen nr 99, ville antaga lag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden i enlighet med den lydelse, som antogs av 1917 års riksdag, att gälla från och med den 1 april 1918 till och med den 30 april 1919. Till stöd för sin hemställan hava motionärerna i huvudsak anfört följande:

»Att under de extraordinära förhållanden, som vi nu hava, ett ingripande från statens sida i den enskilda förfoganderätten över vissa varor varit och ännu en tid är nödvändigt för att trygga befolkningens existens, är uppenbart, men det får å andra sidan ej förbises, att varje dylik åtgärd innebär ett våld emot en av de viktigaste grundpelarna för

näringslivets, och särskilt jordbrukets framgångsrika bedrivande, nämligen känslan av frihet och självbestämmanderätt. Att denna tankegång är riktig, framgår med all önskvärd tydlighet av den resignation, som varit rådande ifrån allmogens sida även inför de mest genomgripande beslut och restriktioner, då man sett, att dessa varit nödvändiga i omsorgen om hela folkets väl, men även av den förbittring och harm, som gripit sinna, då åtgärder, som i detta avseende visat sig mindre praktiska eller onödigt stränga, kommit till utförande. Särskilt förfoganderättslagen har vid tillämpningen i många fall åstadkommit mycket missnöje och bör därför icke på några villkor skärpas eller utsträckas mer än vad som är oundgängligen nödvändigt för folkförsörjningen under kristiden.»

Beträffande det närmare innehållet i förevarande tre motioner ävensom i fråga om vad övriga motionärer hemställt samt vad de till stöd för sina yrkanden anfört får utskottet hänvisa till motionerna, i den mån desamma icke finnas återgivna här nedan i samband med behandlingen av de särskilda bestämmelserna i ifrågavarande lagförslag.

I förevarande proposition föreslås, att lagen av den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, vars giltighetstid utgår den 30 april 1918, skall ersättas med en ny lag, som — ehuru tillika innefattande vissa utvidgningar av det allmännas befogenheter, — i allt väsentligt ansluter sig till den nu gällande. »För varje år, som förflutit sedan krigsutbrottet» — yttrar föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet — »torde behovet av ifrågavarande lagstiftning hava framstått alltmer uppenbart. Så har framför allt varit förhållandet under det senast förflutna året. Den tilltagande knappheten av ett mycket stort antal viktiga förnödenheter skulle för visso hava bragt vårt land i ett outhärdligt läge, därest det icke varit möjligt att på vidsträckta områden så ordna folkhushållningen och den industriella verksamheten, att de otillräckliga tillgångarna blivit fördelade efter med hänsyn till ändamål och behov avvägda grunder. De många föreskrifter av olika slag, som härutinnan av Eders Kungl. Maj:t meddelats, hava utfärdats i administrativ ordning, men hava mer eller mindre omedelbart hämtat sitt stöd från förfoganderättslagen. Det torde således få anses självklart, att åt nämnda lag bör förlänas utsträckt giltighet.»

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet uppenbart, att bestämmelser av i huvudsak det innehåll, som innefattas i 1917 års lag, fortfarande äro behövliga. Redan av detta skäl anser ut-

Utskottet.

skottet den av herr Andersson i Knäppinge m. fl. i deras motion gjorda hemställan om återgång till 1915 års lagstiftning i ämnet icke kunna bifallas.

Vid granskning av de särskilda stadgandena i det i propositionen innefattade förslaget och de i ärendet väckta motionerna har utskottet föranlåtits till vissa, här nedan angivna ändringsförslag och uttalanden.

I den kungl. propositionen har föreslagits, att, med upphävande av den äldre lagen, den nya förklaras träda i kraft den 1 april 1918. Då utskottet icke före nämnda dag medhunnit behandlingen av föreliggande lagförslag, hemställer utskottet, att den nya lagen skall träda i kraft den 1 maj 1918. Vid sådant förhållande erfordras icke någon bestämmelse om den äldre lagens upphävande. I enlighet härmed har denna bestämmelse uteslutits ur lagens ingress samt nödiga ändringar i slutbestämmelserna vidtagits.

2 § 1 mom.

Enligt 2 § första stycket i gällande lag må för tillgodoseendet av befolkningens behov av för densamma viktig förnödenhet eller för beredande av tillgång till vara av betydelse för det allmänna till kronans förfogande ställas vara, som sålunda nämnts eller som kan användas för åstadkommande, beredande, iståndsättande, tillhandahållande eller transport av dylik vara. Sålunda kunna så gott som alla slag av varor bliva föremål för avstående. Ändamålet med expropriationen är allenast tillgodoseende av dels befolkningens förbrukningsbehov, dels vissa uppenbart allmänna behov. Paragrafens avfattning innebär emellertid den begränsningen, att allenast sådan vara, genom vilken det föreliggande behovet kan tillgodoses på i lagen angivna sätt, må tagas i anspråk.

I förevarande paragraf föreslås nu den utvidgningen av kronans expropriationsrätt, att vara, av vad slag som helst, genom vars omhändertagande av kronan tillgodoseendet av något av de angivna behoven främjas, skall för ändamålet avstås, om så påfordras. Sedan föredragande departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet redogjort för innebörden av nu gällande lagrum, anför han till stöd för den föreslagna ändringen följande: För tillgodoseende av befolkningens behov av spannmål skulle således enligt ordalydelsen icke få tagas i anspråk annan vara än antingen spannmål eller ock vara, som kunde användas för »åstadkommande, beredande, iståndsättande, till-

handahållande eller transport» av spannmål. Under vissa omständigheter kunde emellertid läget vara sådant, att det befunnnes erforderligt, att för ändamålet av kronan omhändertoges någon vara av helt annat slag. Därest å ena sidan landets förråd av spannmål vore så otillräckligt, att hungersnöd hotade, men å andra sidan kreaturens antal vore alltför stort i förhållande till den myckenhet foder, som kunde för dem disponeras, kunde lätt nog den situation inträffa, att det för skyddandet av spannmålen funnes angeläget att minska kreatursstocken med större snabbhet än som kunde väntas ske genom frivillig nedslaktning eller försäljning till utlandet. I sådant fall borde staten äga befogenhet att, med hänsyn till angelägenheten av att befolkningens spannmålsbehov i första hand tillgodosåges, förordna, att kreatur till visst antal skulle till kronan avstås.

I fråga om kronans rätt att förfoga över vara har herr Nilsson i Vibberbo m. fl. under hänvisning till den i 7 § intagna bestämmelsen om rätt till undantag för husbehov hemställt, att från förfogande måtte undantagas jämväl husdjur å jordbruksfastighet jämte för dem erforderligt foder. Till stöd härför framhålles, att en jordbrukare kan hava nedlagt mångårigt arbete för anskaffande av en fullgod kreatursstam och att varken han eller det allmänna i längden kan vara betjänt med att resultatet härav utan vidare tillspillogives.

Motion.

Då det för tillgodoseende av till exempel befolkningens behov av animalisk föda uppenbarligen kan bliva nödigt, att kreatur i viss utsträckning avstås till kronan, lärer någon inskränkning i det allmännas befogenhet i nu ifrågavarande avseende icke kunna ifrågakomma. Givetvis ligger det emellertid i sakens natur, att i fråga om kronans expropriationsrätt till kreatur, liksom vid tillämpning av förevarande lag över huvud, all möjlig hänsyn bör tagas därtill, att större ingrepp icke sker i den enskildes rätt än som av föreliggande behov oundgängligen föranledes. Utskottet hemställer sålunda om avslag å motionen i denna del.

Utskottet.

Herr Andersson i Knäppinge m. fl. hava i sin motion anført, att den föreslagna skärpningen i 2 § 1 mom., som innebure, att staten kunde, när den så funne lämpligt, förordna, att kreatur skulle avstås till kronan, vore onödigt och högst betänkligt för lantmännen.

Motioner.

Herrar Ollas Ericsson m. fl. och Olsson i Broberg m. fl. hava likaledes förklarar sig anse, att ifrågavarande skärpning vore onödig, varom otvetydigt vittnade den storlek, vari svinkreatursstocken befunde sig.

Herrar von Essen m. fl. och Osberg m. fl. hava i sina motioner andragit, att de vidkommande den i 2 § föreslagna, för jordbrukaren synnerligen betänksamma utvidgningen av beslagsrätten av kreatur an-

såge, att då redan med nuvarande avfattning av nämnda § expropriation kunde ske av spannmål, som man genom kreaturens beslagtagande och nedslaktning uppgåve sig vilja rädda, något behov icke syntes förefinnas för gällande bestämmelsers ändring i angivet syfte. I anslutning därtill hava de hemställt, att någon utvidgning av den i 2 § stadgade expropriationsrätten av särskilt kreatur icke måtte medgivas.

Utskottet.

En utsträckning av kronans expropriationsrätt i den omfattning, här föreslagits, torde enligt utskottets förmenande möta betänkligheter. Utskottet hyser den förvissningen, att Kungl. Maj:t med tillämpning av nu gällande lag i förevarande avseende skall kunna vinna det syfte, som i motiveringen för ifrågavarande ändringsförslag angivits hava avsetts. Utskottet föreslår fördenskull, att paragrafen i denna del återföres till den lydelse, som den har i gällande lag. Härav synes lämpligen böra följa, såväl att motsvarande stadgande i 5 § av lagförslaget åter bringas till överensstämmelse med nuvarande avfattning som ock att ordet »ändamål» i förslagens 4 § 1 mom. första stycket och 19 § utbytes mot ordet »behov».

3 mom.

I 2 § 3 mom. av nu gällande lag har den ändring vidtagits, att föreskriften, att Konungen skall bestämma tid, inom vilken vara skall till kronan avstås, uteslutits. Denna föreskrift återfinnes icke i 1916 års förfoganderättslag. I förslaget till nuvarande lag fanns enligt propositionen den föreskrift, att i det av Konungen meddelade expropriationsförordnandet alltid skulle bestämmas tiden för varans avstående till kronan. Vid förslagens behandling i riksdagen hemställdes i en motion, att sagda föreskrift måtte utgå. Det framhölls därvid, att, såsom förhållandena utvecklats, föreskriften torde bliva ganska hinderlig. Erfarenheten visade, att expropriation endast sällan behövde tillgripas. Den gängse vägen för de mera omfattande förfogandena vore denna: 1) allmänt beslag å viss vara; 2) reglering av handeln med varan och förbrukningen av densamma antingen genom uppköp under hand för statens räkning av de beslagtagna partierna eller genom den enskilda handelsställande under statlig kontroll; och 3) expropriation i sådana undantagsfall, där innehavaren vägrade att under hand sälja till staten eller att underkasta sig statens kontrollföreskrifter. Åt vederbörande statskommission uppdroges att i varje särskilt fall avgöra, när i regleringsföreskrifterna angiven förutsättning för expropriation vore för handen, och att då verkställa expropriationen. Med detta förfarande, vilket syntes motionärerna vara det enda praktiskt framkomliga, vore emellertid

näppeligen överensstämmande, att tiden för avståendet skulle med nödvändighet bestämmas av Konungen. Lagutskottet vid samma riksdag vitsordade, att en ändring i förslaget i överensstämmelse med vad i motionen hemstälts skulle underlätta lagens tillämpning. I rättssäkerhetens intresse borde det dock enligt lagutskottets mening stadgas, att i Konungens förordnande alltid skulle utsättas viss tid inom vilken avståendet senast skulle äga rum. I enlighet härmed vidtog utskottet den ändring i förslaget, som sedermera vann riksdagens och Kungl. Maj:ts godkännande.

Som skäl för den ifrågavarande föreskriftens uteslutande har departementschefen huvudsakligen anført, att tillämpningen av densamma visat sig medföra svårigheter, då det ofta icke vore möjligt att i förväg bestämma tid, inom vilken avstående till kronan skulle äga rum, samt att föreskriftens bibehållande näppeligen kunde vara av rättssäkerhetens intresse med nödvändighet påkallat.

Då utskottet förutsätter, att tiden för varas avstående alltid utsättes, där så kan ske, och att i varje fall dylikt bestämmande sker snarast möjligt, har utskottet med hänsyn till vad departementschefen anført ansett sig ej böra motsätta sig den föreslagna förändringen.

3 §.

En utvidgning av paragrafens giltighetsområde har här föreslagits, i det att rätten att förordna om avstående till kronan ansetts böra utsträckas att avse, utom vara, som efter det förordnandet meddelats tillverkas eller eljest framvinnes, jämväl vara, som därefter införes till riket eller inom riket införes till viss del därav. Härav har föranletts motsvarande ändringar i 4, 6 och 11 §§. I fråga om beslagsinstitutet föreslogs en dylik utsträckning av statens befogenhet i den ovanberörda motionen vid förra riksdagen. Förslaget avstyrktes av lagutskottet, som befarade, att genom en sådan föreskrift en eljest nyttig import skulle kunna hämmas, och vann icke riksdagens bifall.

Då, på sätt departementschefen framhållit, erfarenheten lär er händya på behovet av en dylik bestämmelse och det icke torde vara att befara att, på sätt förhållandena numera utvecklats, ett sådant stadgande skulle minska den redan ringa tillförseln från utlandet, anser utskottet sig böra biträda förslaget i denna del.

4 §.

På sätt anförts vid 2 § 1 mom. föreslår utskottet, att ordet »ändamål» utbytes mot ordet »behov».

5 § 1 mom.

Motion.

Herr Nilsson i Vibberbo m. fl. hava i sin motion anført:

»I lagens 5 § föreslås, i likhet med vad nu är fallet, såsom föremål för förfogande enligt lagen, fastighet. Hittills torde denna föreskrift i regel tillämpats så, att endast vanhävdad fastighet gjorts till föremål för lagens tillämpning. Inskränkningen till sådan fastighet är emellertid icke uttryckligen fastslagen i lagen, utan härutinnan gäller den i lagens 2 § stadgade grundregeln, att fastighet, som kan anses vara erforderlig för tillgodoseende av viktiga behov såsom av livsmedel m. m., kan göras till föremål för förfogande. I följd av detta stadgande torde det vara möjligt för myndigheterna att, under förklaring att en jordbruksfastighet erfordras för t. ex. potatisodling, utan vidare expropriera fastigheten. Mot en lagstiftning, som innebär sådana konsekvenser, kunna vi icke undgå att framställa våra allvarliga protester, under framhållande tillika, att det torde vara av vikt för det allmänna, att den viktiga produktionsfaktor, som ligger i den enskildes initiativ, icke på nu angivet sätt bringas ur spelet för prisgivande av jorden åt vad som måste anses utgöra sociala experiment. Då vidare ett förfogande av nyssnämnda art för oss måste te sig som ett det våldsammaste ingrepp i den enskildes äganderätt, få vi hemställa om sådan ändring i den föreslagna lagen, att förfogande enligt lagen beträffande jordbruksfastighet må kunna omfatta endast vanhävdad sådan fastighet.»

Utskottet.

På sätt motionärerna anmärka, äger Kungl. Maj:t enligt 5 § i nu gällande lag för tillgodoseende av sådant behov av vara, som i 2 § avses, förordna, att jordbruksegendom, vare sig den är vanhävdad eller icke, skall upplåtas åt kronan eller annan. Då ändamålet med dylik upplåtelse städse torde vara att tillgodose den för befolkningens behov erforderliga jordbruksproduktionen, läser som regel allenast vanhävdad egendom komma att bliva föremål för dylikt förfogande. Såsom motionärerna jämväl erinrat, har, enligt vad utskottet inhämtat, förfoganderättslagens tillämpning i detta avseende påkallats endast då vanhävd förelegat. Det kan emellertid i ett av ytterligt kritiskt förhållande framkallat undantagsläge tänkas bliva i det allmännas intresse oundgängligen nödigt, att för tillgodoseende av till exempel ett befolkningens ovillkorliga

förbrukningsbehov även annan jord än vauhävdad tages i anspråk för viss i anledning därav påkallad produktion. Och för sådant fall måste Kungl. Maj:t äga den befogenhet, som enligt gällande lag tillkommer honom, vadan utskottet icke kan förorda bifall till den ifrågavarande motionen i denna del.

I överensstämmelse med vad utskottet ovan vid 2 § 1 mom. anført, föreslår utskottet, att paragrafens första moment återföres till dess nu gällande lydelse så till vida, att däri stadgas, att endast där det för tillgodoseende av sådant behov av vara, som i 2 § avses, prövas nödigt, att förfogande sker, förordnande därom skall kunna meddelas. Den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen härutinnan, liksom den i 2 § av lagförslaget verkställda omformuleringen, innebär en utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde. »Bland annat torde det bliva tydligt», yttrar föredragande departementschefen, «att upplåtelse av en bebyggd fastighet, i dess helhet eller delvis, kan fordras för dess användande till bostäder åt hemlösa eller till lokal åt exempelvis någon kristidsorganisation.» Förslaget synes i denna del hava erhållit större räckvidd än som oundgängligen erfordras för tillgodoseende av de i motiveringen för detsamma angivna intressen. Endast för beredande av bostäder åt husvilla kan det med hänsyn till rådande bostadsbrist enligt utskottets förmenande visa sig erforderligt, att viss ökad befogenhet härutinnan tillerkännes det allmänna, och har utskottet föreslagit särskild bestämmelse för detta fall, därvid i ändamål att trygga den enskilde mot intrång, som ej kan anses oundgängligen av behovet påkallat, förbehåll stadgats därom att dylik befogenhet ej må komma till användning, då detta skulle innebära verklig obillighet mot ägare eller innehavare av fastigheten. Utskottet har alltså föreslagit ett tillägg av innehåll, att ägare eller innehavare av byggnad skall, där det finnes oundgängligen erforderligt för beredande av bostad för husvilla, vara pliktig till kronan mot ersättning upplåta byggnad eller del därav, så framt den ej av honom eller annan användes till bostad eller för rörelse eller annan verksamhet eller eljest genom upplåtelsen avsevärd skada eller olägenhet skulle vållas.

Slutligen har utskottet i förevarande moment föreslagit, att därest fastighet på grund av förordnande enligt första stycket i samma moment upplåtes för drivande av jordbruk, ägare eller brukare, där han ej annorstädes förfogar över bostad, skall äga få sig anvisat nödigt bostadsutrymme å fastigheten. Då ett intagande i lagen av en dylik bestämmelse sammanhänger med och huvudsakligen föranletts av det i slut-

bestämmelserna föreslagna stadgandet om jordbruksegendoms upplåtande för tid utöver lagens giltighetstid, skall utskottet redogöra härför i sammanhang med dessa. Av nu föreslagna ändringar påkallas jämväl i övrigt viss jämkning i momentet.

2 mom.

Första momentets uppdelande i särskilda stycken har föranlett en mindre jämkning i andra momentets ordalydelse.

3 mom.

Motion.

Herr Nilsson i Vibberbo m. fl. hava i sin motion anfört:

»I förslagets 5 § 3 mom. föreslås, att växande skog ej må utan tvingande skäl tagas i anspråk i större utsträckning än med god skogshushållning är förenligt. Med kännedom om den våldsamma skogskövling, som bränslekommissionen och dess underlydande myndigheter låtit komma sig till last, måste vi även anse, att ifrågavarande bestämmelse kan så väl för den enskilde som för samhället innebära synnerligen vådliga konsekvenser. Då vi nu emellertid icke vilja undandraga oss skyldigheten för det allmännas behov, även vad bränslet angår, föreslå vi sådan ändring av här angivna förordning, att ägare av skog, med undantag av sådan skog, som redan enligt lagen avlämnat bestämt kvantum ved till kronan, må vara skyldig att, efter skogens noggranna uppdelning i god, medelgod och dålig sådan, avlämna till kronan ett visst kvantum ved ej överstigande 4 kubikmeter per hektar, där ej transportförhållandena och andra omständigheter lägga betungande hinder i vägen, och så att ägaren av skog må själv få, om han så önskar, avlämna denna ved utan ingrepp från statens sida med beslag och förfogande.»

Utskottet.

Utskottet anser sig ej kunna tillstyrka ett uteslutande av kronans rätt att förfoga över växande skog. Dock vill utskottet betona önskvärdheten av ett noggrant iakttagande av den i 5 § 3 mom. givna anvisning härutinnan samt därav att i varje fall förfogandet över växande skog med största varsamhet tillämpas. Utskottet hemställer alltså om avslag å föreförande motion i nu berörda hänseende.

7 §.

I lagförslaget har vidtagits den ändring, att bestämmelserna om befogenhet för innehavare av vara, beträffande vilken förordnats om av-

stående till kronan eller om beslag, att behålla eller använda någon myckenhet av vara för husbehov, vilka bestämmelser i nuvarande lagen återfinnas på skilda ställen och jämväl till sitt innehåll äro något växlande, sammanförts under en allmän bestämmelse i 7 §.

I fråga om befogenheten för Konungen eller den därtill av Konungen förordnats att bestämma, huru mycket innehavaren av varan sålunda må behålla eller använda, föreslås vidare den utvidgning av förevarande bestämmelse, att under vissa omständigheter innehavaren må kunna förbjudas att i någon mån förfoga över varan. Som skäl härför anför departementschefen:

»Om såsom i ganska många fall inträffat, en person beträdes med att fara omkring på landsbygden och uppköpa smör i uppenbar avsikt att till orimliga pris och i strid mot meddelade regleringsföreskrifter försälja smöret i någon större stad, där svår brist på vara råder, bör givetvis någon tvekan ej råda om att varan i dess helhet skall avstås till det allmänna. Likaledes kan det stundom befinnas olämpligt att, om en person i spekulationssyfte lyckats förskaffa sig t. ex. ett kaffelager, vid inträffande beslag låta honom behålla en del därav. Det är den tanke på sådana förhållanden som det föreslås, att Konungen eller den därtill av Konungen förordnats skall, då vara tages i anspråk, äga att, därest allmänhetens oundgängliga behov av dylik vara skall tillgodoses enligt av Konungen meddelade föreskrifter angående hushållning med varan eller eljest synnerliga skäl därtill äro för handen, förbjuda innehavaren att i någon mån förfoga över varan.»

I likhet med departementschefen finner utskottet, att i fall, sådana som de av departementschefen anförda, möjlighet att meddela sådant förbud, varom här är fråga, bör lämnas öppen. Det härför föreslagna tillägget till paragrafens första stycke synes emellertid vid sin tillämpning kunna erhålla större räckvidd än som av den åberopade motiveringen påkallas. I anledning härav har av utskottet företagits en omredigering, på det att förbud för innehavaren att i någon mån förfoga över vara må kunna, där i särskilt fall synnerliga skäl därtill äro, meddelas allenast i fråga om vara, som innehavaren förvärvat i uppenbart syfte att åter avyttra densamma.

I avseende å den av herr Nilsson i Vibberbo m. fl. i deras motion gjorda hemställan att i bestämmelsen om undantag för husbehov måtte inrymmas befogenhet att från förfogande undantaga kreatur och för dem erforderligt foder, hänvisas till vad därom sagts under 2 § 1 mom.

Motion.

10 §.

I nuvarande 10 § behandlas frågan om tidpunkten, då äganderätten till vara, som skall till kronan avstås, övergår till kronan. Där stadgas, att om vara skall avstås jämlikt 2 eller 3 §, kronan blir varans ägare, då tiden är inne för dess avstående, samt att i fråga om vara, som åstadkommits genom arbete, vartill någon enligt 5 § förpliktats, kronans äganderätt inträder, då varan för kronans räkning tagits i besittning. I lagförslaget har vidtagits den ändringen, att jämväl i fråga om avstående enligt 2 eller 3 § det faktiska besittningstagandet skall vara avgörande för frågan om äganderättens övergång. Som skäl härför har anförts, att föreskriften i det första fallet syntes något obestämd och att tillräckliga skäl ej förelåge för den olikhet, som i förevarande avseende stadgats i fråga om vara, som toges i anspråk enligt 2 eller 3 § och enligt 5 §.

Då utskottet biträtt förslaget om ändring av 2 § 3 mom. i nu gällande lag, vilken ändring i viss mån sammanhänger med den i nu omhandlade paragraf upptagna bestämmelsen om den tid, då äganderätten till vara skall övergå på kronan, samt utskottet förutsätter, att varuinhavarens rättmätiga intressen i avseende å varans tillhandahållande städse vinna vederbörligt beaktande, har utskottet åsatt sig böra tillstyrka godkännande av den i denna § föreslagna ändringen.

11 §.

I 11 § första stycket hänvisas till rekvisitionslagens stadganden om sättet för bestämmande av ersättning, som avses i förfoganderättslagen. Härutinnan överensstämmer lagförslaget med nu gällande rätt. I rekvisitionslagen hava emellertid genom kungl. propositionen nr 100, varöver utskottet samtidigt avgiver särskilt utlåtande, föreslagits vissa ändringar. Rörande innebörden av dessa hänvisar utskottet till nämnda utlåtande.

12 §.

Motion.

Herr Magnusson i Skövde anför huvudsakligen i sin motion: I motion vid 1917 års riksdag hemställdes om vissa ändringar i då framlagda förslag till förfoganderättslag, bl. a. i fråga om dess inverkan på förut ingångna privaträttsligt bindande avtal. Sålunda påpekades frånvaron av föreskrift, huru förhållas skulle, om någon i följd av förfoganderättslagens tillämpning bleve urståndsatt eller endast med stor förlust i stånd att full-

göra åtaganden, vartill han före ett förordnande enligt lagen genom bindande avtal blivit förpliktad. Det torde vara ställt utom tvivel, att många av tidigare leveransavtal bundna personer genom förfoganderättslagens tillkomst tillskyndats ökade svårigheter och även förluster. Särskilt de så kallade mjölkarrendatorerna hade kommit i ett alldeles ohållbart och ekonomiskt förlustbringande läge. Under hänvisning till vad motionären sålunda anført, yrkar han — i likhet med vad i 1917 års motion hemställdes — att lagförslaget fullständigas med föreskrifter såväl angående villkoren för förfoganderättslagens användning vid reglering av förhållanden, som i lagen avses, genom privaträttsligt bindande avtal, som ock angående verkan av förfogandebesluts meddelande å dessförinnan slutna avtal, vilkas fullgörande påverkats av förfogandebeslutet.

Utskottet.

I likhet med tidigare lagstiftning i förevarande ämne lider jämväl föreliggande förslag av en viss ofullständighet i fråga om regleringen av de rättsliga förhållanden, som med lagens tillämpning äga samband. Givetvis hade det varit i hög grad önskvärt, att vid förslagets utarbetande de civilrättsliga verkningarna av lagens bestämmelser kunnat närmare bestämmas. Berörda förhållanden, av vilka motionären berör allenast en del, äro emellertid av den invecklade natur, att ett upptagande till närmare behandling av därav föranledda frågor icke kunnat från utskottets sida ifrågakomma. Utskottet vill emellertid uttala det önskemål, att därest vid utgången av lagens giltighetstid behov fortfarande skulle yppas av dylik lagstiftning, jämväl må beaktas frågan om reglering av de civilrättsliga spörsmål, som lagens tillämpning torde framkalla.

Slutstadgandena.

I propositionen har föreslagits, att den nya lagen i överensstämmelse med vad nu gäller skall få provisorisk karaktär, och har slutpunkten för lagens giltighet bestämts till utgången av april månad nästkommande år.

Från den i lagförslaget återkommande regeln, att förordnande, som Kungl. Maj:t meddelar på grund av den nya lagen, icke skall gälla längre än lagen själv, göres ett undantag av stor betydelse, i det att det föreslås, att oberoende av tiden för lagens giltighet förordnande, på grund av vilket enligt 5 § 1 mom. fastighet upplåtits för drivande av jordbruk, skall gälla under den i förordnandet eller med stöd därav bestämda tid, högst femton år. Till stöd härför yttrar föredragande departementschefen:

»Enligt 5 och 18 §§ i förslaget liksom enligt samma §§ i nuvarande lag äger Kungl. Maj:t, med ändamål att tillgodose den för be-

folkningens behov erforderliga jordbruksproduktionen, förordna, att vanhävdad jordbruksegendom skall upplåtas åt kronan eller åt annan. Sådan tillämpning av den äldre lagens bestämmelser har ock förekommit. Under sistlidna år erinrades Kungl. Maj:ts befallningshavande i cirkulärskrivelse av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet om angelägenheten av att kraftiga åtgärder vidtoges för avhjälpan av vanhävd, där sådan förekomme, i sammanhang varmed påvisades, hurusom, därest frivilliga åtgärder för ändamålet utebleve, förfoganderättslagen erbjöde ett rättsmedel, som i sista hand borde användas. Befallningshavandenas åtgöranden i anledning härav hade, enligt vad mig meddelats, till omedelbar följd, att i ett betydande antal fall, där vanhävd förelåg, vederbörande innehavare av egendomen förmåddes antingen avgiva förbindelse att för framtiden nöjaktigt fullgöra sin odlingsplikt eller ock utarrendera sin egendom till annan person, som bättre var i stånd att handhava skötseln av densamma. I åtskilliga fall visade sig emellertid omöjligt att sålunda ordna saken under hand, och i dessa fall påkallade befallningshavanden förfoganderättslagens tillämpning. I anledning härav meddelade Eders Kungl. Maj:t under fjolåret ett antal förordnanden om upplåtelse av fast egendom jämlikt 5 och 13 §§. Här framträdde emellertid den betydande olägenhet, att eftersom nuvarande lagen icke äger giltighet längre än till den 1 maj 1918, upplåtelseerna måste begränsas till denna tid, ett förhållande, som givetvis varit ägnat att i hög grad förringa gagnet av den vidtagna åtgärden, Ett helt annat och bättre resultat av de gjorda bemödandena skulle tvivelsutan kunnat ernås, därest möjlighet funnits att förordna om egendoms upplåtande för en längre tidsperiod. — — — Genom en dylik bestämmelse, vars införande förordats av produktionskommittén i ett den 14 januari innevarande år avgivet utlåtande, synes ett användbart medel vara givet för vinnande av målet att under nuvarande svåra tid åstadkomma nöjaktig odling av jord, vars innehavare själv är ur stånd eller ovillig därtill.»

Motioner.

I fråga om upptagande i lagen av det stadgande, här ifrågasatts, hava herr Andersson i Knäppinge m. fl. i sin motion framhållit, att det ej alltid vore tredska eller vårdslöshet, som vore orsak till vanhävd; i lika många fall kunde till grund för vanhävden ligga sjukdom, fattigdom eller oförvållad brist på arbetskraft med flera anledningar. Att under liknande förhållanden någon skulle förlora sin egendom för en tid av femton år, skulle vara upprörande; den sunda nationalkänslan reste också häremot det kraftigaste motstånd.

Herrar Ollas Ericsson m. fl. och Olsson i Broberg m. fl. hava lika-

ledes i sina motioner framhållit, att mot en dylik bestämmelse måste resas det allra kraftigaste motstånd åtminstone från deras sida, som hölle den enskildes självbestämningsrätt över sin egendom såsom ett av de högsta nationella värdena. Av ett dylikt stadgaude följde icke allenast, att de jordbrukare, som möjligen av treska eller vårdslöshet gjort sig skyldiga till vanhävd, drabbades av lagen, utan även att personer, som genom sjukdom, fattigdom eller oförvårdad brist på arbetskraft blivit urståndsatta att bruka sin jord på ett tillfredsställande sätt, kunde bliva fräntagna sitt hem och sin fria näring i femton år.

Jämväl herrar von Essen m. fl. och Osberg m. fl. hava i sina motioner förklarar sig anse, att det ifrågasatta stadgandet skulle innebära ett större ingrepp i äganderätten än som av krisförhållandena och det allmännas intresse påfordrades. Vål vore det sant, att med den begränsade giltighetstid ännu gällande förfoganderättslag erhållit, den icke kunnat lämna ett så kraftigt rättsmedel till vanhävdens bekämpande, som önskligt varit, och de försök, som redan blivit gjorda med statsbeslag av vissa misskötta fastigheter, torde enligt motionärernas förmenande knappast kunna anses lyckade. Det vore därför ej ägnat att väcka någon förundran, när Kungl. Maj:t ansett sig böra begära utsträckning av tiden för beslagets giltighet i ändamål att erhålla ett mera användbart medel »för vinnande av målet att under nuvarande svåra tid åstadkomma nöjaktig odling av jord, vars innehavare själv vore ur stånd eller ovillig därtill». För detta måls uppnående syntes det dock vara tillräckligt, om beslag finge ske av fastighet, som vore utsatt för vanhävd.

I avsikt att skydda jordägarna mot förhastade ingripanden från statsmyndigheternas sida borde enligt motionärernas förmenande, innan statsbeslag av fastighet för längre tid än ett år skulle få ifrågakomma, vanhävden vara vitsordad av odlingsnämnden eller odlingsrådet eller ock genom annan sakkunnig undersökning på ett objektivt sätt konstaterad. Under hänvisning till vad motionärerna sålunda anfört yrka de, att ifrågasatt stadgande måtte begränsas till fastighet, som befunnits vara utsatt för vanhävd.

De betänkligheter, som kommit till uttryck i berörda motioner mot upptagande i lagen av ett stadgande av nu ifrågasatta innebörd, synas ej sakna fog. Det ingrepp i den enskildes förhållanden, det här är fråga om, är icke blott i och för sig av mycket vidsträckt art; dess verkningar skulle jämväl komma att sträcka sig utöver en längre tidsperiod. Det ändamål, för vilket ett dylikt ingripande kan tänkas böra ske, måste därför vara av den utomordentliga vikt, att den enskildes rätt

Utskottet.

uppenbarligen måste träda tillbaka för detsamma. Och så vitt möjligt bör tillses, att de påkallade uppoffringarna för den enskilde ej göras större än som för det allmännas väl erfordras.

I sådant avseende synas vissa modifikationer i stadgandet lämpligen böra vidtagas. Sålunda torde redan det syfte, stadgandet angivits skola tjäna, innebära den begränsning, att stadgandet, på sätt herrar von Essen m. fl. och Osberg m. fl. i sina motioner framhållit, endast bör avse fastighet, vars jord befunnits uppenbarligen vanhävdad. Utskottet finner uttryckligt stadgande härom böra inflyta i lagen.

Men ej ens i alla de fall, då vanhävd föreligger, bör enligt utskottet förmenande stadgandet vinna ovillkorlig tillämpning. Utskottet syftar på de skilda orsaker till vanhävd — oförmåga eller ovilja att sköta jorden — som i allmänhet kunna tänkas förekomma. Endast för sistnämnda fall bör stadgandet i sin strängaste form upprätthållas. Utskottet har med ledning av från jordbruksdepartementet infordrade handlingar låtit upprätta en förteckning över de fastigheter, beträffande vilka Kungl. Maj:t meddelat förordnande om upplåtelse jämlikt 1917 års förfoganderättslag. Av denna förteckning, som finnes intagen i en vid utlåtandet fogad bilaga, framgår, att förfoganderättslagen ej sällan kommit till användning, då huvudsakliga anledningen till förefintlig vanhävd synes hava varit att söka i oförmåga hos ägaren eller brukaren att sköta jorden, vare sig denna oförmåga berott på hög ålder, sjuklighet eller mindre god ekonomi. Vanligtvis har det då också endast varit fråga om helt små fastigheter. Utskottet håller före, att särskilt i dessa fall vid stadgandets tillämpning bör förfaras med den allra största varsamhet och försiktighet. Sålunda anser utskottet, att den utsträckta upplåtelse tiden endast bör ifrågakomma, där fastigheten är av sådan storlek och har sådan belägenhet, att dess tagande i anspråk är av verklig betydelse för livsmedelsproduktionen. I första hand synes staten böra ingripa stödjande och hjälpande vare sig ekonomiskt eller så, att genom statens försorg anskaffas lämplig person, villig att för ägarens räkning bruka jorden. Då det emellertid icke torde vara möjligt att i lagen närmare uppdraga de gränser, då det ena eller andra förfarandet bör tillgripas, läser avgörandet böra ankomma på prövning i det särskilda fallet.

I fråga om sättet för vanhävdens konstaterande förutsätter utskottet, att föreskrifter härom komma att meddelas i den verkställighetsförordning, som torde vara att förvänta som en följd av den nya lagens antagande, ävensom att dessa föreskrifter lämna erforderlig garanti, att vanhävden blir genom formlig besiktning av godemän eller eljest på ett fullt betryggande sätt fastslagen.

Vidkommande den föreslagna längsta tiden för upplåtelse, femton år, finner utskottet, att det med stadgandet avsedda syftet torde kunna befrämjas, även om denna tid avsevärt förkortas. Vid sådant förhållande och då det är av vikt, att större inskränkningar icke ske i den enskildes rättigheter, än som undgängligen äro av behovet påkallade, har utskottet stannat vid att föreslå en tid av fem år eller den arrendetid, som i den allmänna arrendelagen föreskrives skola gälla, där ej annorledes är bestämt.

Slutligen har utskottet, på sätt ovan vid 5 § 1 mom. anförts, ansett med billighet förenligt, att ägare eller brukare av fastighet, som på grund av förordnande, som nu är sagt, upplåtits för drivande av jordbruk, skall, där han ej annorstädes förfogar över bostad, äga få sig anvisat nödigt bostadsutrymme å fastigheten. Ett dylikt stadgande torde böra hava sin plats i 5 §. Det lär kunna ifrågasättas, huruvida icke vid varje förfogande över fast egendom en dylik förmån lämpligen borde medgivas. Då emellertid upplåtelse av fastighet alltjämt icke skall kunna ske utöver lagens giltighetstid för annat ändamål än drivande av jordbruk samt erfarenheten av gällande lag icke synes hava givit vid handen något behov av en dylik bestämmelse, har utskottet icke ansett sig böra giva berörda undantagsbestämmelse vidsträcktare omfattning än skett.

Herrar von Essen m. fl. och Osberg m. fl. hava i sina motioner *Motioner.* vidare andragit:

»Kungl. propositionens bestämmelser beträffande beslagtagande av fastighet lida onekligen av en viss knapphändighet. Åtskilliga hithörande föreskrifter äro utan tvivel att förvänta i den verkställighetsförordning, som även för nu föreslagna förfoganderättslag blivit bebådad. Hit höra bl. a. bestämmelser om av- och tillträdessyn samt ersättningsens bestämmande till jordägaren för mistad avkastning från fastigheten. För att förebygga, att särskilt ersättningen beräknas högre än som svarar mot den avkastning, fastigheten i sitt vanvärdade skick utan att ytterligare utsugas förmår lämna sin ägare, kan ifrågasättas, om icke denne bör föreläggas viss tid att framställa sitt ersättningsanspråk.

I den mån bestämmelser däremot kunna erfordras för ordnande av sådana förhållanden mellan jordägaren, å ena sidan, samt staten eller av staten antagen arrendator, å andra sidan, som i normala fall regleras genom nyttjanderättslagstiftningen, torde dessa bestämmelser såsom varande av civillags natur böra inflyta i själva förfoganderättslagen. Arrendelagstiftningens föreskrift att därest arrendator under arrendetiden avhjälpelärist, som befunnits å fastigheten vid tillträdet, han därför

skall njuta gottgörelse av jordägaren, synes oss böra gälla även för det fall, att staten beslagtagit en vanhävdad egendom och därefter antingen själv satt den i stånd eller utarrenderat densamma till en person, som förbättrat dess hävd. Att domstol i ett dylikt fall utan uttrycklig föreskrift skulle anse en jordägare genom analogitillämpning av arrendelagen kunna ådömas sådan ersättningsskyldighet, är icke troligt, då förutsättningen för hela denna lags tillämplighet är ett med jordägaren ingånget arrendeavtal. På enahanda sätt torde det förhålla sig med de övriga förpliktelser, som enligt nyttjanderättslagstiftningen eller i särskilt fall enligt vid tiden för beslaget gällande arrendekontrakt åligga jordägaren.»

I anslutning till vad motionärerna sålunda anfört hava de yrkat, att de förpliktelser, som enligt lagstiftningen om nyttjanderätt till fast egendom eller i särskilt fall enligt arrendekontrakt åligga jordägare gentemot arrendator, skola gälla även då vanhävdad fastighet enligt förfoganderättslagen upplåtes åt staten.

Utskottet.

Såsom ovan vid 12 § anförts, hava de av förfoganderättslagens tillämpning uppkommande civilrättsliga frågor en icke erhållit den reglering, som varit önskvärd. Vad nu särskilt gäller ifrågavarande stadgande om upplåtelse av egendom utöver lagens giltighetstid, torde tillämpningen av detsamma framkalla en mångfald civilrättsliga spörsmål, vilkas lösning icke bort helt och hållet förbigås. Då emellertid dessa frågor torde böra lösas i ett sammanhang och utskottet på ovan vid samma paragraf anförda skäl icke kunnat till behandling upptaga desamma, får utskottet under hänvisning till sitt därvid gjorda uttalande hemställa, att förevarande motion i denna del icke måtte föranleda någon åtgärd.

Rörande av utskottet i slutbestämmelserna vidtagna ändringar, som påkallats av utskottets förslag om ändrad tid för lagens ikraftträdande och av vad därmed sammanhänger, hänvisas till vad härom i annat sammanhang yttrats.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa

A. att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Med upphävande av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden förordnas som följer:

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, på sätt i denna lag stadgas, påfordra, att egendom avstås eller eljest ställes till förfogande för ändamål, varom nedan sägs.

2 §.

1 mom. Finnes erforderligt, att kronan förfogar över viss vara, för att inom riket eller del därav eller å särskild ort något för befolkningen viktigt behov, såsom av livsmedel, beklädnad, uppvärmning eller belys-

2 §.

1 mom. Finnes erforderligt, antingen för tillgodoseende inom riket eller någon del därav eller å särskild ort av befolkningens behov av livsmedel, foder för kreatur, vara, som är avsedd att genom sin förbrän-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ning, må varda tillgodosett eller för tillgodoseende av något statens, kommuns eller allmän inrättnings behov eller för annat ändamål av betydelse för det allmänna, äger Konungen förordna, att varan skall mot ersättning avstås till kronan, i den mån densamma icke må av innehavaren behållas enligt vad i § stadgas.

ning alstra värme, ljus eller kraft, beklädnadsvara eller annan för befolkningen viktig förnödenhet,

eller för beredande av tillgång till vara, som är behöfelig för krigsbruk eller annat statens ändamål, för kommun eller allmän inrättning eller eljest för något särskilt ändamål av betydelse för det allmänna, att vara, som nu är nämnd eller som kan användas för åstadkommande, beredande, iståndsättande, tillhandahållande eller transport av dylik vara, ställes till kronans förfogande,

vare innehavaren av sådan vara pliktig att, om Konungen så förordnar, till kronan mot ersättning avstå varan, i den mån densamma icke må av innehavaren behållas enligt vad i 7 § stadgas.

2 mom. Är vara, som på grund av meddelat förordnande skall avstås till kronan, ej i så berett skick som erfordras för varans användande till det därmed avsedda ändamålet, vare innehavaren, enligt vad Konungen förordnar, pliktig att innan varan avstås eller därefter låta den undergå nödig beredning, i den mån denna enligt gängse förfarande med varan och ortens sed skulle hava verkställts av innehavaren, om varan ej tagits i anspråk för kronans räkning.

3 mom. Vara, som avstås till kronan, skall av innehavaren avlämnas inom tid och å ort inom länet, som av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat föreskrivas; och vare innehavaren berättigad att, om varan skall avlämnas å annan ort än den, där varan finnes, åtnjuta ersättning av kronan för varans forsling till orten för avlämnandet.

3 §.

Förordnande enligt 2 § må avse jämväl vara, som efter förordnandets meddelande tillverkas eller eljest framvinnes eller ock införes till riket eller inom riket införes till viss del därav.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

1 mom. För ändamål, som i 2 § angives, äger Konungen förordna om beslag å där avsedd vara; och må sådant förordnande meddelas även beträffande vara, som därefter framvinnas eller införes.

Då beslag lagts å vara, må innehavare av varan icke förfoga där-över i vidare mån än i 7 § stadgas.

2 mom. Har ej inom trettio dagar från det beslag blev gällande innehavaren förpliktats avstå varan till kronan, och ingiver han till Konungens befallningshavande en till Konungen ställd ansökning om beslagets hävande, skall beslaget upphöra att gälla, där ej sådant förpliktande sker inom lika tid från utgången av nyssnämnda trettio dagar eller från det ansökningen därefter ingavs.

5 §.

1 mom. Där det för ändamål, som i 2 § avses, prövas nödigt, att kronan förfogar över fastighet, byggnad eller annan anläggning eller järnväg, fartyg eller annat transportmedel utan att samma egendom avstås till kronan, vare ägare eller innehavare av egendomen pliktig att, i den mån Konungen så förordnar, mot ersättning ej mindre till kronan upplåta egendomen eller del därav med tillhörande inredning eller utrustning än även tåla eller vidtaga erforderlig ändring eller förflyttning av inredning eller utrustning, som nu är nämnd. Vad sålunda är stadgat gälle ock om byggnad, som erfordras till bostad åt driftspersonal, samt om mark eller byggnad för upplag.

5 §.

1 mom. Där det för *tillgodose-
ende av sådant behov av vara*, som i 2 § avses, prövas nödigt, att kronan förfogar över fastighet, byggnad eller annan anläggning eller järnväg, fartyg eller annat transportmedel utan att samma egendom avstås till kronan, vare ägare eller innehavare av egendomen pliktig att, i den mån Konungen så förordnar, mot ersättning ej mindre till kronan upplåta egendomen eller del därav med tillhörande inredning eller utrustning än även tåla eller vidtaga erforderlig ändring eller förflyttning av inredning eller utrustning, som nu är nämnd. *Ägare eller brukare av fastighet, som enligt vad nu är sagt upplåtes för drivande av jordbruk, äge dock, där han ej annorstädes för-*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

fogar över bostad, att få sig anvisat nödigt bostadsutrymme å fastigheten. Vad i första punkten är stadgat gälle ock om byggnad, som erfordras till bostad åt driftspersonal, samt om mark eller byggnad för upplag.

Ägare eller innehavare av byggnad vare ock, där det finnes oundgängligen erforderligt för beredande av bostad för husvilla, pliktig till kronan mot ersättning upplåta byggnaden eller del därav, så framt den ej av honom eller annan användes till bostad eller för rörelse eller annan verksamhet eller eljest genom upplåtelsen avsevärd skada eller olägenhet skulle vållas.

2 mom. Erfordras för ändamål, som nu är sagt, att från fastighet tillhandahålles vara, som där frambringas eller finnes tillgänglig, eller att vid fabrik eller annan anläggning tillverkas, beredes eller iståndsättes viss vara, eller att med järnväg, fartyg eller annat transportmedel verkställes forsling av viss vara eller av arbetare eller driftspersonal, som för varans framställning eller tillhandahållande erfordras, utan att kronan i övrigt förfogar över egendomen, vare ägare eller innehavare av sådan egendom pliktig att, efter ty Konungen förordnar, mot ersättning vidtaga de åtgärder, som för varans frambringande, beredande, tillverkning, iståndsättande eller tillhandahållande erfordras, eller verkställa forsling, som nyss är sagd.

Om rätt för innehavare av fastighet eller av fabrik eller annan anläggning att tillgodogöra sig vara, som å fastigheten frambringas eller finnes tillgänglig eller vid anläggningen tillverkas, gälle vad i 7 § stadgas.

3 mom. Tages genom förfogande, som i denna § avses, växande skog i anspråk, bör ej utan tvingande skäl avverkning av kronan be-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

drivas eller innehavaren åläggas i större omfattning än med god skogshushållning är förenligt.

6 §.

Förordnande, varom i 2, 3, 4 eller 5 § förmäles, må avse alla eller blott vissa innehavare av egendom av angivet slag. Förordnandet vare mot innehavaren gällande när han därav fått del; dock att förordnande, som avser vara, vilken efter förordnandets delgivning framvinnes eller införes, skall gälla från det varan framvunnits eller införts.

7 §.

Utan hinder av förordnande enligt 2 § 1 mom., 3 §, 4 § 1 mom. eller 5 § 2 mom. må innehavare av vara behålla eller använda så mycket därav, som ej uppenbarligen överstiger oundgängligt behov för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat. Konungen eller den därtill av Konungen förordnats må dock, därest allmänhetens oundgängliga behov av vara skall tillgodoses enligt av Konungen meddelade föreskrifter angående hushållning med varan eller eljest synnerliga skäl därtill äro, förbjuda innehavaren att i någon mån förfoga över varan.

Då vad i första stycket första punkten stadgas vinner tillämpning, äger Konungen eller den därtill av Konungen förordnats bestämma, huru mycket av varan innehavaren må behålla eller använda. Beslut, varigenom meddelas sådan bestämmelse, må icke innefatta prövning av lagligheten av åtgärd, som varuinnehavaren dessförinnan vidtagit.

Har beslut om förbud eller annan bestämmelse, som ovan i denna § avses, meddelats av annan än Konungen, må innehavaren av varan sist

7 §.

Utan hinder av förordnande enligt 2 § 1 mom., 3 §, 4 § 1 mom. eller 5 § 2 mom. må innehavare av vara behålla eller använda så mycket därav, som ej uppenbarligen överstiger oundgängligt behov för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat. Konungen eller den därtill av Konungen förordnats må dock *i fråga om vara, som innehavaren förvärvat i uppenbart syfte att åter avyttra densamma, kunna, där i särskilt fall synnerliga skäl därtill äro, förbjuda innehavaren att i någon mån förfoga över varan.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

å tjugonde dagen från det han erhållit del av beslutet däröver anföra besvär hos Konungen; dock lände beslutet utan hinder av anförda besvär till efterrättelse, om ej Konungen annorlunda förordnar.

8 §.

Innehavare av vara, som skall avstås till kronan eller tagits i beslag, vare pliktig upplägga, förvara och vårda den; och varde nödig kostnad härför honom av kronan gottgjord.

9 §.

Skall vara jämlikt 2 eller 3 § avstås till kronan och möter ej genom innehavarens förvållande hinder att varan tages i besittning för kronans räkning, stånde kronan faran för att varán av våda förstöres, försämras eller minskas.

Häves beslag, som enligt 4 § lagts å vara, eller upphör det eljest att gälla utan att varan avstås till kronan, och har varan lidit skada till följd av beslaget, gælde kronan ersättning för skadan.

10 §.

Då vara, som jämlikt 2 eller 3 § skall avstås till kronan eller som enligt 5 § 2 mom. skall ställas till kronans förfogande, avlämnas eller eljest för kronans räkning tages i besittning, vare kronan ägare av varan.

11 §.

1 mom. Anspråk på ersättning av kronan, som av denna lag för-anledas, skola med iakttagande av vad i 2 mom. av denna § sägs prövas enligt de grunder, om vilka förmäles i gällande lag angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov; och skall angående sätt och tid för ersättningens bestämmande och erläggande gälla vad i samma lag stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. Förordnar Konungen om avstående av vara, varde den innehavaren enligt 2 § tillkommande ersättning för varan bestämd till det värde, som gällde vid tiden för förordnandets meddelande, eller, om varans avstående föregåtts av beslag, till det värde, som gällde, då förordnande om beslaget gavs; för vara, som i 3 § avses, bestämmes ersättningen till det värde, som gällde vid tiden för framvinnandet eller införandet.

Har vara jämlikt förordnande, som i 2 § 2 mom. sägs, undergått beredning, skall ersättningen utgå med hänsyn till det värde, som gällde, när beredningen fullbordats.

12 §.

Har vara, som borgenär hade såsom pant eller eljest under pant rätt i handom, avståtts till kronan, eller har borgenär, som, då vara avstods, hade panträtt i varan utan att hava den under panträtt i handom eller ägde rätt att till säkerhet för sin fordran hålla varan kvar, hos den, som det tillkommer att gälda ersättningen för varan, innan sådant skett framställt yrkande att undfå betalning ur ersättningen, varde denna överlämnad till överexekutor i den ort, där varan avstods; och äge beträffande överexekutors förfarande med ersättningen bestämmelserna om fördelning hos utmätningsman av köpeskillning för utmätningsvis såld lös egendom motsvarande tillämpning.

13 §.

Meddelas förordnande, varom i 2, 3 eller 5 § stadgas, äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, föreskriva, att egendom skall avstås eller upplåtas eller arbete utföras icke åt kronan utan åt annan, som i förordnandet bestämmes; och skall, då sådan föreskrift meddelats, vad ovan i denna lag stadgas om kronan i tillämpliga delar gälla beträffande den, som sålunda sättes i kronans ställe. Fullgöres ej inom stadgad tid honom åliggande skyldighet att gälda ersättning, som enligt denna lag skall utgå, vare kronan pliktig att, på ansökning av den till ersättningen berättigade, densamma gälda.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

14 §.

Det åligger en var att, vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller enligt dess uppdrag av kronobetjänt, lämna upplysning, huruvida och i vilken myckenhet han innehar i 2 § avsedd vara.

Vägrar någon vid sådan förfrågan att lämna den begärda upplysningen eller finnes skälig anledning misstänka, att han söker vilseleda om sitt innehav av varan, äger Konungens befallningshavande låta verkställa undersökning av salubod, magasin, kontor eller annan lägenhet, varöver han förfogar, samt taga del av hans handelsböcker och andra dylika handlingar.

Vad vid sådan undersökning inhämtas må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med undersökningen avsedda ändamål.

15 §.

Den, som med vetskap därom, att förordnande enligt 2, 3, 4 eller 5 § meddelats, olovligt förfogar över, undansticker, skadar eller förstör vara eller annan egendom, som förordnandet avser, eller eljest åsidosätter vad på honom ankommer till fullgörande av förordnandet eller av eljest enligt denna lag behörigen meddelade föreskrifter eller ock att fullgöra honom enligt 8 § åliggande skyldighet att taga hand om sådan vara, varde dömd till böter från och med etthundra till och med tiotusen kronor eller till fängelse. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, må böter nedsättas till tio kronor; äro de synnerligen försvårande, må dömas till straffarbete i högst två år. Lag samma vare, om någon vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller enligt dess uppdrag av kronobetjänt vägrar att lämna upplysning, varom i 14 § förmåles, eller vid sådan förfrågan eller vid undersökning, som i samma § sägs, söker vilseleda om sitt innehav av någon i 2 § avsedd vara.

16 §.

Delaktighet i brott mot denna lag straffas efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

17 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, skola tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

18 §.

Genom denna lag göres ej inskränkning i den rätt till rekvisition, som enligt gällande författningar tillkommer militär myndighet.

19 §.

Konungen äger meddela bestämmelser om delgivning, genom kungörelse eller annorledes, och om verkställighet av förordnande, varom i 2, 3, 4 eller 5 § är stadgat, samt om användande för det avsedda ändamålet av vad enligt denna lag tagits i anspråk, så ock i övrigt giva de närmare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1918 och gäller till och med den 30 april 1919.

Där beslag å vara eller annat förfogande över egendom, varom på grund av äldre lag förordnats, ej upphör att gälla före den 1 april 1918, äger Konungen före samma dag förordna, att nämnda förfogande

19 §.

Konungen äger meddela bestämmelser om delgivning, genom kungörelse eller annorledes, och om verkställighet av förordnande, varom i 2, 3, 4 eller 5 § är stadgat, samt om användande för det avsedda behovet av vad enligt denna lag tagits i anspråk, så ock i övrigt giva de närmare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1918 och gäller till och med den 30 april 1919. *Vad i 15 § av denna lag stadgas om straff lindring vid synnerligen förmildrande omständigheter skall, utan hinder av övergångsbestämmelse till äldre lag, äga tillämpning, där efter den 1 maj 1918 ansvar ådömes för förseelse mot den äldre lagen.*

Där beslag å vara eller annat förfogande över egendom, varom på grund av äldre lag förordnats, gäller till och med den 30 april 1918, äger Konungen före den 1 maj 1918 förordna, att nämnda förfo-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

skall fortfarande gälla, såsom vore därom enligt denna lag förordnat; och vare delgivning av det nya förordnandet ej erforderlig. Har sådant förordnande givits angående beslag, varde den i 4 § 2 mom. bestämda tiden av trettio dagar efter beslag räknad från det beslaget först blev gällande, och skall vad i 11 § stadgas om ersättningsbestämmande till värdet vid den tid, då förordnandet om beslag gavs, äga tillämpning i fråga om det förordnande, som först meddelats.

Har den 30 april 1919 förordnande om varas avstående till kronan ännu ej blivit mot innehavaren gällande, vare förordnandet utan verkan. Beslag enligt 4 § eller förfogande enligt 5 § gälle ej längre än till nyss angivna tid; dock skall, där fastighet på grund av förordnande enligt 1 mom. i sistnämnda § upplåtits för drivande av jordbruk, upplåtelsen gälla under den i förordnandet eller med stöd därav bestämda tid, högst femton år. I fråga om ersättning, vartill någon enligt denna lag är berättigad den 30 april 1919 eller för upplåtelse, som därefter gäller, så ock beträffande ansvar för förseelse, som i 15 § avses, där den begåtts före den 1 maj 1919, skall vad i denna lag stadgas fortfarande äga tillämpning.

gande skall fortfarande gälla, såsom vore därom enligt denna lag förordnat; och vare delgivning av det nya förordnandet ej erforderlig. Har sådant förordnande givits angående beslag, varde den i 4 § 2 mom. bestämda tiden av trettio dagar efter beslag räknad från det beslaget först blev gällande, och skall vad i 11 § stadgas om ersättningsbestämmande till värdet vid den tid, då förordnandet om beslag gavs, äga tillämpning i fråga om det förordnande, som först meddelats.

Har den 30 april 1919 förordnande om varas avstående till kronan ännu ej blivit mot innehavaren gällande, vare förordnandet utan verkan. Beslag enligt 4 § eller förfogande enligt 5 § gälle ej längre än till nyss angivna tid; dock skall, där fastighet, *vars jord befunnits uppenbarligen vanhävdad*, på grund av förordnande enligt 1 mom. *första stycket* i sistnämnda § upplåtits för drivande av jordbruk, upplåtelsen gälla under den i förordnandet eller med stöd därav bestämda tid, högst fem år. I fråga om ersättning, vartill någon enligt denna lag är berättigad den 30 april 1919 eller för upplåtelse, som därefter gäller, så ock beträffande ansvar för förseelse, som i 15 § avses, där den begåtts före den 1 maj 1919, skall vad i denna lag stadgas fortfarande äga tillämpning.

samt

B) att motionerna nr 139 och 141 i första kammaren samt nr 319, 324, 326, 329 och 330 i andra kammaren, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet under mom. A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Förteckning

öfver de fastigheter, beträffande vilka Kungl. Maj:ts meddelat förordnande om upplåtelse jämlikt 1917 års förfoganderättslag.

Dag för Kungl. Maj:ts beslut om upplåtelse.	Fastighetens namn m. m.	Fastighetens areal; antalet hästar och nötkreatur å desamma.	Ägarens personliga förhållanden.	Anledningen till vanhävden enligt besiktningsmännens utlåtande.	Anmärkingar.
Östergötlands län.					
5/6 17	11/32 mtl Viggssäter, Vånga socken.	10 tunnland höstplöjd jord. Inga kreatur.	—	Ägarens oförmåga att bruka jorden, bristande rörelsekapital, brist på arbetskraft.	
8/8 17	Lägenheten Skvackermossen, Klockrike socken. ¹⁾	18—20 tunnland, därav större delen åkerjord. 7 nötkreatur.	Ålder 72 år, god ekonomi.	Brist på arbetskraft.	Ägaren brukat jorden ensam.
13/8 17	7/8 mtl Tångstad, Dagsbergs socken.	35—40 tunnland åker. 1 häst, 6 nötkreatur.	Mindre god ekonomi.	Ägarens olämplighet för gårdensskötande, brist på arbetskraft och dragare.	Ägaren brukat jorden ensam.
Jönköpings län.					
17/7 17	9/64 mtl Sällås, Korsberga socken.	5 tunnland åker, 50 tunnland hagmark. Inga kreatur.	Mindre god ekonomi.	Ägarens olämplighet för gårdens skötande, brist på arbetskraft och dragare.	Ägaren ej bosatt å gården.
>	1/4 mtl Skogseryd, ²⁾ Bälaryds socken.	7 har.	God ekonomi.	Ägarnas av ålder och sjukdom vållade oförmåga att sköta egendomen.	
>	1/4 mtl Ekekulla, ³⁾ Linderås socken.	6 har åker.	Svag ekonomi.	Brukarens olämplighet.	

¹⁾ Förordnandet återkallat 26/10 17, enär fastigheten försålts.

²⁾ > > 21/12 17, enär åtgärder vidtagits för vanhävdens avhjälpande.

³⁾ > > 7/12 17, enär avtal om jordens brukande ej kunnat träffas.

Dag för Kungl. Maj:ts beslut om upplåtelse.	Fastighetens namn m. m.	Fastighetens areal; antalet hästar och nötkreatur å dessamma.	Ägarens personliga förhållanden.	Anledningen till värdheten enligt besiktningens utlåtande.	Anmärkingar.
Kristianstads län.					
⁸ / ₈ 17	Egendomen Sofielust, Vemmerlövs socken.	240 tunnland åker. 11 hästar, 38 nötkreatur.	Ålder 69 år.	Bristande arbetskraft.	Ägaren utan annan hjälp å egendomen än en nära 70-årig dräng, en hushållerska och en piga.
•	¹ / ₆₄ mtl nr 10 Östra Ingelstad, Östra Ingelstads socken.	35 tunnland öppen jord. Inga kreatur.	—	—	Gården bytt ägare omkring 15 gånger de sista åren.
•	¹ / ₃₄ mtl nr 2 Norre Kvärrestad, Kvärrestads socken.	20 tunnland.	—	Ägarens »slöhet».	
¹² / ₁₀ 17	⁵ / ₆₄ mtl Vallby nr 38, Vallby socken.	23 tunnland åker. 2 hästar, 4 nötkreatur.	Ålder 50 år.	Ägarens oförmåga att sköta fastigheten, brist på arbetskraft och dragarnas dåliga beskaffenhet.	Ägaren utan annan hjälp å egendomen än en 50-årig bror och en 57-årig syster.
•	Egendomen Kålaberga nr 3, Norra Strö socken.	53 tunnland. 2 hästar.	—	Ägarens bristande skötsamhet.	Förfogande beslutat blott rörande en del av fastigheten.
Malmöhus län.					
¹ / ₆ 17	¹ / ₃ mtl nr 1 Norra Ugglarp och ¹ / ₁₆ mtl nr 5 Önnelöv, Bondernps socken.	70 tunnland odlingsbar mark.	—	Ägarens bristande företagsamhet.	
Hallands län.					
¹⁷ / ₇ 17	¹ / ₆ mtl nr 3 Perstorp, Växtorps socken.	20 tunnland åker. Inga kreatur eller dragare.	Åldrig; dålig ekonomi.	Ägarens av åldervållade oförmåga att sköta egendomen, brist på arbetskraft och dragare.	
⁷ / ₉ 17	⁵ / ₄₈ mtl Okome nr 10, Okome socken.	4,5 har. Inga kreatur eller dragare.	Mindre god ekonomi.	Ägarens bristande vilja och förmåga att sköta fastigheten.	Ägaren utan hjälp vid jordens brukande; har själv arbetat hos andra.

Dag för Kungl. Maj:ts beslut om upplåtelse.	Fastighetens namn m. m.	Fastighetens areal: antalet hästar och nötkreatur å dessamma.	Ägarens personliga förhållanden.	Anledningen till värdens utlåtande enligt besiktningsmännens utlåtande.	Anmärkingar.
Göteborgs och Bohus län.					
21/7 17	³ / ₈ mtl Grindhult, ¹⁾ Bäve socken.	10 har odlingsbar jord.	—	Ägarens oförmåga att bruka egendomen samt bristande skötsamhet.	
>	¹⁸ / ₈₀₀ mtl Östra och ⁷⁰ / ₃₀₀₀ mtl Västra Bråttkärr, Askims socken.	7 tunnland. 1 ko.	—	Brist på arbetskraft och dragare.	Ägaren arbetat hos andra.
>	¹ / ₁₆ mtl Hässlebräcke, Krokstads socken.	3 å 4 har.	—	—	Ägaren vistas å okänd ort, jorden ej utarrenderad.
>	¹ / ₄ mtl Resö Östergård, Lurs socken.	10 tunnland.	—	Jorden 1 mil avlägsen från ägarens bostad och svårbräddad, varför ägaren funnit fördelaktigast att där endast skörda hö.	
>	¹ / ₃₂ mtl Ivarslund, Västerlanda socken.	2 tunnland in-äg. 1 ko.	Ålder 72 år, svag ekonomi.	Ägarens ålderdom samt liknöjdhet och lättja.	Ägaren utan annan hjälp å egendomen å en 60-årig kvinnlig släkting.
>	¹ / ₈ mtl Sjöhed, Harestads socken.	Ej angiven.	Omyndig-förklarad.	—	
10/8 17	¹ / ₈ mtl Huvuröd, Södra, ²⁾ Lane Ryrs socken.	7 har. 2 nötkreatur.	3 syskon: en omyndig, en å okänd ort, en å annan ort; svag ekonomi.	Oförmåga att sköta jordbruket.	
18/8 17	¹ / ₂ mtl Hälta, ³⁾ Morlanda socken.	5 tunnland åker. Inga dragare.	—	Brist på arbetskraft och dragare.	Jorden utledd som betesmark för andras kreatur.
21/8 17	¹ / ₄ mtl Komperöd Lilla, Ucklums socken.	10 har åker.	—	Brist på arbetskraft.	
>	¹ / ₄ mtl Söbacken, Norrums socken.	12 har åker. 5 nötkreatur.	—	—	
>	¹ / ₂ mtl Hamra, Ucklums socken.	16 har.	—	Brist på arbetskraft.	

¹⁾ Förordnandet återkallat ¹²/₁₀ 17, enär avtal om jordens upplåtande ej kunnat träffas.

²⁾ Förordnandet återkallat ¹²/₁₀ 17, enär för lagens korta giltighetstid avtal om jordens brukande ej kunnat träffas.

³⁾ Förordnandet återkallat ¹²/₁₀ 17, enär fastigheten befunnits mera lämpad till betesmark.

Dag för Kungl. Maj:ts beslut om upplåtelse.	Fastighetens namn m. m.	Fastighetens areal; antalet hästar och nötkreatur å den samma.	Ägarens personliga förhållanden.	Anledningen till värdens enligt besiktningens utlåtande.	Anmärkingar.
Skaraborgs län.					
⁸ / ₆ 17	¹ / ₈ mtl nr 1 Fågelviken och ⁵ / ₄₈ mtl Baggebo nr 1, Kyrkefalla socken.	55 tunnland åker. 13 nötkreatur.	Ålder 70 år, förmögen.	Ägarens lojhet och liknöjdhet samt hans överdrivna sparsamhet.	
⁸ / ₆ 17	¹ / ₄ mtl Bäck Hofmangården nr 6, Valstads socken.	24 tunnland åker. 2 hästar, 6 nötkreatur.	3 ägare, välbärgade.	Ägarnas fullkomliga slöhet och ligkiltighet samt oförmåga att sköta egendomen.	
¹⁴ / ₆ 17	1 mtl Nedre Starbäck Nolgården, Gustaf Adolfs socken.	170 tunnland öppen jord. 3 hästar, 13 nötkreatur.	Ålder 81 år, resp. 78 år; dålig ekonomi.	Ägarnas av ålder och fattigdom vållade oförmåga att sköta egendomen.	
Örebro län.					
¹² / ₆ 17	³¹⁰ / ₄₃₂₀ mtl Södra Falla nr 2, ¹) Kils socken.	11 tunnland åker.	Ålder 63 år.	Brist på dragare och åkerbruksredskap.	
	Lägenheten Karlslund under Södra Falla, Kils socken.	4 tunnland.	Ålder 61 år.	Brist på dragare och åkerbruksredskap.	
¹⁹ / ₆ 17	1 mtl nr 1 och 2 Björsholm, Stora Mellösa socken.	36 tunnland öppen jord. 2 hästar, 17 nötkreatur.	Ålder 80 år, välbärgad.	Brist på arbetskraft.	Ägaren utan annan hjälp å egendomen än hans 82-åriga hustru och en dotter.
²⁰ / ₆ 17	¹ / ₄ mtl Sjömo nr 1 och ¹ / ₁₆ mtl Alfäng nr 1, ²) Götlanda socken.	22 tunnland och 13 tunnland. 1 häst, 9 nötkreatur.	Ålder 50 år.	Ägarens bristande vilja och förmåga att sköta egendomen.	
	⁵ / ₁₆ mtl nr 3 och ³ / ₁₆ mtl nr 4 Nasta, Ring-Karleby socken.	32 tunnland åker. 7 nötkreatur.	4 ägare, den ende manlige omyndig förklarad.	Ägarnas saknande av alla förutsättningar att taga vård om sig själva och sin egendom.	Förfogande beslutat blott rörande en del av fastigheten.
Västmanlands län.					
⁵ / ₁₀ 17	²⁴⁴ / ₆₁₂ mtl nr 1 och 1 mtl nr 2 Barkaröby, Västerås-Barkarö socken.	90 tunnland åker.	—	—	

¹) Förordnandet återkallat ²⁰/₁₀ 17, enär avtal om fastighetens brukande ej kunnat träffas.

²) ¹⁴/₆ 17, enär avtal om jordens brukande ej kunnat träffas mot skäligen ersättning.

Rättelser

till lagutskottets utlåtande Nr 36.

Å sid. 18 rad 17 *står*: civilrättsliga frågor en icke

läs: civilrättsliga frågorna icke

Å sid. 19, rubriken, *står*: **Förslag** till **Lag**

läs: **Lag**

Å sid. 27 rad 9 nedifrån *står*: *efter den 1 maj 1918*

läs: *efter den 30 april 1918*